

Syksyksi viinirinteet
aurinko kypsyttää
ja rypäleistä saadaan
taas uutta elämää.
Uusia virsiä n:o 713

Virsikirjakomitea ehdottaa edellä mainittua juomaulunomaista säettä uuteen virsikirjaan. Täytynee sen johdosta todeta virren 766 sanoin:

Hämmennys valtaa usein tajuntamme
niin nopeaa on muutos maailmamme.

Ehdotetun säkeen keveästä poljennosta tulee jotenkin mieleen Kieku ja Kaiku. Jarkko Laineen toimittamat viinavirret "Putelille puhelen" ja Matti Haon "Juomaulut kansanperinteessä" ovat myös osaltaan ilonpitoa "viinirinteillä".¹ Muodoltaan ja sisällöltään ehdotettua virttä 713 hartaampia ovat monet Omar Khaijamin säkeet.

Suo, Herra, että viini aina saa
niin koko elämäni virvoittaa,
ettei pään kipu, joka aina seuraa,
ikinä tuottaisi tuskaa tuntuva...
Khaijam: Viisaan viini

Niin sanottu vanha virsikirja oli virallisesti käytössä vuodesta 1701 vuoteen 1886. Yhä edelleen on turvauduttava tähän virsikirjaan, jos virsien avulla haluaa tutustua syvällisesti juopotteluun eli päihdeongelmaan niin kuin nykyään sanotaan. Sanonnaltaan väkevimpiä virsiämme on 441. Vuoden 1701 virsikirjassa sen numero oli 280. Sen kuudes säkeistö, joka nykyisestä virsikirjasta puuttuu, kuuluu:

Juopumus pidois' pidetään
Iloll', ja sitä kiitetään;
Teiden ja kaduin haarois'
Räyhätään ja myös pauhataan,
Taitamattomast' tapellaan,

Ehk' ollaan suuris' waarois'.
Ah! wiina wiisaan willitsee,
Eik' juomarita hillitse,
Waan syöksee viimein ansaan,
Helwetin alhon lansaän.

Vanhassa virsikirjassa on myös erityinen osasto Juopumusta vastaan. Sen ainoa virsi on numero 279. Tämä pitkä ja väkevä virsi on sanonnaltaan ja rakenteeltaan mielenkiintoinen ja sisällöltään yhä ajankohtainen. Virren selkeä jäsentely sopii esimerkiksi mille tahansa päihdeongelmaa käsittelevälle yleisesitykselle. Jäsentely on seuraava:

Johdanto

I Historian opetuksia

a. Raamatun kertomukset

b. Yleinen historia

II Juopottelun haitat

a. Taloudelliset ja terveydelliset haitat ajassa

b. Haitat iäisyydessä

III Haittojen torjunta

Johdanto

O Herra Jumala taiwaast'!
Waikiasti walittaa mahdam',
Täst' ihmisten ilkiäst' tawast',
Kuin nyt ain' nähdä saadaan.
Ain' kilwan juopumus, täyttymys,
On kaikis' wallan saanut,
Nuoris', wanhois' paits' erittämyst',
On kaikk' pahennukseen kaannut.

2. Raittiuutt' rakasti moni muinen,
Kaikk' asiat hywin säättiin,
Nyt kilwan juowuksis' jokainen
Walaa ja itsens' täyttää.
Pilkat', panetell', irwitell'
Riettait' ei minään pidell':
Tai on hullun ajan aura.

3. Juopumus wiisaan willitsee,
Wallan wäkwält' pois ottaa,
Lain oikeun häjyst' häiritsee,
Tawat hywät pois soittaa.
Ei se mitään säätyy edes seiso,
Kuin juomaa jouteelt' noutaa!
Eik' tarvetten töihin juoda.

¹ Laine, Jarkko (toim.): Putelille puhelen. Viinavirsiä. Otava, Keuruu 1978

Matti Hako: Juomaulut kansanperinteessä. Alkoholipolitiikka 42(3): 132—138, 1977

4. Kansans' kaikki pahat tawat tuo
Häpiän, riettaan muun menon,
Kuin aina kilwan juomaa juo,
Itsens' wie hulluun eloon,
Riidat saattaa matkaan, murhat,
Wahingot, waiwat nurjat,
Äkilt' omat surkiat surmat,
Sen näyttävät esikuwat kurjat.

Johdannon sanoma ajallemme on selvääkin selvempi. Monet asiat olisi helppo esittää tilastollisesti-kin ja ne on myös esitetty. Liikenneonnettomuudet, tapaturmatilastot, rokuliapäivät, itsemurhat jne. ovat tunnetusti liitoksissa juopotteluun. Johdanto on voimakkaasti raamatullinen. Asian ymmärtämiseksi kaksi keskeistä kohtaa lienee lainaamisen arvoisia. Vuoden 1642 käännös sanoo:

Wijna wirwotta ihmisen ruumiin, jos sitä cohtullisest juodan: Ja mikä elämä se on, cusa ei wijna ole? Wijna on sitä warten luotu, että sen pitä ihmistä iloittaman, Wijna, tarpexi juotu, iloitta ihmisen ruumin ja sielun. Mutta jos sitä paljon juodan, Niin se tuo paljon paha myötäns. Juopumus teke hullun vielä hullummaxi: Nijn että hän haasta ja uhca: Sihenasti cuin hän loucatan, lyödän ja haawoitetan. Syr. 32:32—40

Toinen virteen voimakkaasti vaikuttanut kohta löytyy Paavalin kirjeestä efesolaisille 5:18. "Älkää juopuko viinistä, sillä siitä tulee irstas meno..."

Historian opetuksia

5. Noak näytti itsens' juopunuks',
Jost' poika oma hänt' pilkkais',
Loth tuli wiinast' huokunuks',
Tytärätäns' häjyst' häpäis'.
Herodes wieras-pidosans',
Se sukurutsa pannain,
Wuodatti weren wiattoman,
Antoi pahan porton anieen.

6. Pidois' Ammon henkens' antoi,
Ella myös elost' eroi,
Kosk' palwelija Simri pääll' karkoi,
Ja wallan hänelt' pois teloi.
Sodanherra Holofernes woipa
Juowuksiin joi kaikkein nähden,
Outo waimo hänelt' pään pois löi,
Häpiä häjy hänell' tehtiin.

7. Baltsar' Babylonian Kuningas suur'
Riemuisna pidos' parhaallans',
Waltakuntans', että henkens' juur',
Kadotti pois pikimmälläns':
Aleksander äkilt' woitti
Raittiin' monta waltakuntaa:
Kosk' wiinall' itsens' upotti,
Pois toimi tuli, ett' muut' monta.

8. Cambyses Kuningas korkia,
Raittiin' riikkins' hywin hallits'
Koht' kuin wiinall' karais' kurkkua,
Waltans' hän wäärin wallits',
Weljens' hän tappoi wiattoman,
Sisarens' häpiällä' häpäis',
Sydän werens' wuodatt' omans,
Näihin hänt' juopumus wetkäis.

Pähdeongelman alku on siis kaikkien hyvin tuntemassa Ukko Nooassa. Hänestä Raamattu kertoo: "Ja Nooa oli peltomies ja ensimmäinen, joka istutti viinitarhan. Mutta, kun hän joi viiniä, niin hän juopui ja makasi alasti majassansa" (1. Moos. 9:20, 21).

Moneen virressä esiintyvään nimeen liittyy niin pitkä kertomus Raamatusta, että sitä ei ole mahdollista tässä toistaa.

Juopottelun haitat

9. Kuin wiran wireys kokoon wetää,
Sen runtuus kohta kuluttaa,
Lainaks' ottamaan waatii häntä,
Mailt' wiimein pois kuljettaa;
Kuin raittius wirjäst' wiras käy,
Siin' kaikk' hywin on sen wuoksi;
Mut siellä koto kylmill' jää,
Kusa aina ollaan juowuksis'.

10. Wesi-taudit, ruumiin tuskat,
Rinnan ahdistus, pään pakko,
Pahat puuskat, häjyt yskät,
Posken rypyt ja jako,
Kätten wäristys, kaswain kohistus,
Hengen myös häjy haju,
Silmäin puna, paha pullistus,
Näin ylönuomisest' hajoo.

11. Kosk' kalu ja terweys juotu on,
Niin täytyy kerjäämään käydä,
Taik warkais', jost nuoraan joudutaan,
Ell'ei erii ennen taida.
Nämä witsat ajaiset owat;
Jos juomar' ei parane vielä,
Piinat, kiwut ijäiset kowat,
Hänell' helwetin tules' lienee.

Juopottelun mukanaan tuomia taloudellisia, terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja ei juuri voi selvemmin ja voimallisemmin kuvata. Teksti ei ole lyyristä, vaan ruokavaa proosaa. Sitä paitsi se pitää paikkansa vielä nykyäänkin. Kymmenennen säkeistön lukeminen tekee voimakkaan vaikutuksen niin juoppoon kuin juopon hoitajaankin.

Kahdestoista säkeistö avaa alkoholihaittojen ijäisyysnäkömät:

12. Rikas mies joi tääll' mettä, wiinaa,
Pois pääsit hänelt' hywät päiwäns',
Hän helwetis' täärää piinaa,
Saa tulta, tulikiwee päänäns'.

Se mahtaa kallis olu olla,
Kuin raha ei woi maksaa;
Sun helwetis' täytyy its' ijät' olla,
Piinas' katkeras' kitumasa.

Haittojen torjunta

13. Neuwo meit' Christus karttamaan,
Ett' ei suur' juomuus, syömyys
Meis' sydänt' pitäis' rasittaman,
Herran päiwä päällem' rientyis'
Äkilt kuin paula linnun pääll':
Niin itku ijäinen seuraa:
O juoma-tratt'! ajattel' ennen tääll',
Kuins tulet perkeleen teuraks'.

14. O Jesu Christ' meidän Herram'!
Auta meitä Henkes awull',
Käyttämään meidän elokertam'
Raittiist' ratki kaikell' halull':

Ann' pahat tapam' katua,
Elää aina tahtos jälkeen,
Anna juopumutt' karttaa kauhiaa;
Sitt' me sen pahuudest' selkeem'.

Kolmannentoista säkeistön sanoma tiivistyneeseen, että ei pidä sydäntään rasittaa eli oikeat ruoka- ja juomatottumukset sekä stressittömyys pitävät päihdeongelman loitolla.

Viimeinen säkeistö luo lohtua juomarille eli alkoholistille. Katumuksella tarkoitetaan ongelman tiedostamista ja hoitomotivaation saamista. Iloinen mieliala ja nöyrytyminen ovat portti täysipainoiseen elämään. Ulkopuolinen apu ei juuri tule kysymykseen. Laitoshoidosta saadut kokemukset vahvistavat tätä näkemystä. Varsinkin pakkohoitoon sopivat Raamatun sanat: "Koira palaa oksennukselleen" ja "Pesty sika rypee rapakossa".